
MIDDELEEUWSE HERPETOLOGIE, EEN CORRECTIE EN EEN
AANVULLING OP DEEL 1.

Door: Marcel van der Voort, Heerbaan 14, 5721 LS
Asten.

In mijn eerste bijdrage over het zesde boek van Jacob van Maerlant's *Der Nature Bloeme* heb ik, enigszins misleid door mijn *Middelnederlandsch Handwoordenboek*, een incorrecte interpretatie gegeven van de vss 1-4 (Van der Voort, 1989). Genoemd naslagwerk kent het woord *hoeden* (vs 3) enkel als een werkwoord. P. Burger wees mij op het Duitse zelfstandig naamwoord *Hoden*, dat *teelbal* betekent. In het *Middelnederlandsch Handwoordenboek* staat dit woord inderdaad, gespeld als *hode* vermeld met genoemde betekenis.

Het betreft de volgende Middelnederlandse passus:

*Aristoteles die seghet,
Dat gheen serpent te hebben en pleghet
Hoeden, en ware dat sijn saet
Na der vische maniere gaet.
(vss 1-4)*

De juiste interpretatie van deze versregels is dan ook als volgt:

Volgens Aristoteles hebben slangen geen teelballen, maar storten ze hun zaad zoals de vissen dat doen. (Volgens de beroemde Griekse filosoof werd het zaad onttrokken aan de ruggegraat (Pauly V, 1975, pag. 14).)

Een aanvulling verdienen nog de versregels 15 en 16:

*Ist datmen hem den staert ofslaet,
Hi wast als hem die tijd vortgaet.*

Ik suggereerde in mijn interpretatie van deze versregels, dat er een contaminatie plaatsgevonden zou kunnen hebben tussen een slang en een hagedis. Toch blijkt er wel degelijk een slang te bestaan die Aristoteles tot deze opmerking geïnspireerd kan hebben. Bij Trutnau trof ik namelijk de opmerking aan, dat bij de *Natriciteres olivacea* de staart kan afbreken, wanneer het dier bij dat lichaamsdeel vastgegrepen wordt. Bovendien vermeldt hij, dat de verdwenen staart ook weer kan regenereren (Trutnau, 1988, pag. 130).

LITERATUUR

- Burger, P., 1989, Jacob van Maerlant, Het boek der natuur. Samenstelling en vertaling door P. Burger. Amsterdam 1989.
- Pauly, Der kleine, 1975, Lexikon der Antike in 5 Bände.
Herausgegeben von Konrat Ziegler und Walther Sontheimer. München 1975.
- Trutnau, L., 1988, Schlangen im Terrarium I.
Eugen Ulmer, Stuttgart 1988.
- Voort, Marcel van der, 1989, Middeleeuwse Herpetologie, deel 1: Den sesten belovic te sine van serpentes met venine.
Litt. Serp. vol. 9 (1): 37-44.